

Vizma Zvaigzne

Ar trompeti Amerikā un mājās

SARUNA AR TROMPETISTU JĀNI PORIETI

Ar Jāni Poriēti – trompetistu, kuru kolēģi dēvē par jauno Latvijas trompetes skolas glābēju, – tiek vasaras nogalē Hamburgā. Vācijas ziemeļos, pavisam mazā pilsētiņā Eitinē, Jānis tobrīd spēlēja vietējā operas festivāla orķestrī.

Jānis Poriēti: Šajā pilsētā, kurā dzimis [Kārlis Marija fon] Vēbers, festivāls notiek jau sešdesmit gadu. Vēbers gan tur dzīvojis tieši vienu gadu – līdz gada vecumam (*smejas*), bet viņa vārdā ir nosaukta iela. Festivāls notiek brīvā dabā, skatītāji sēž faktiski uz ūdens, un jāteic, ka publika ir īpaša, cilvēki zina, uz kuriem nāk.

No 2. jūlija līdz 30. augustam Eitīnes festivālā tiek piedāvāti koncerti un brīvdabas izrādes. Repertuārā – Verdi "Trubadūrs" un Džerija Boka (Bock) Brodvejas mūzikls "Anatevka" (pirmā izrāde Brodvejas vēsturē, kas astoņu gadu laikā uzvesta vairāk kā 3000 reizi). Festivāla diriģents jau trešo gadu ir Urss Mihaels Teiss (Urs-Michael Theus), un Jānis Eitīnē pirmoreiz nokļuva nejausi pirms četriem gadiem, kad festivāla vadība negaidīti uzaicināja uzstāties Kanzasas universitātes simfonisko orķestri, kura dalībnieks tobrīd bija arī latviešu trompetists. Nākamo gadu Jānis izlaida, pagājušajā gadā arī neesot plānojis braukt, jo noklausīšanās sakrita ar pasākumiem universitātē, bet galu galā tomēr atgriezās Eitinē, vienlaikus iegūstot biļeti mājup uz Eiropu. Jāņa uzskats – spēlēt projektu orķestros mūziķim ir veselīgi, jo tas dzīvē ienes jaunas vēsmas.

Kopā ar pedagogiem Kanzasas universitātes izlaidumā, 2013

Vizma Zvaigzne: Kā tu nokļuvi Amerikā?

JP: Kanzasas universitātes trompetes spēles profesors Stivs Leisrings divas reizes bija Rīgā, strādāja ar studentiem. Pēc otrās viesošanās viņš [JVLMA ārlietu darba prorektorei] Maijai Sīpolai at-sūtīja e-vēstuli, ka esot bijis tāds Jānis (Jāņu toreiz bijām daudz) un viņam ir iespēja braukt studēt uz ASV, vienlaikus strādājot par Leisringa asistentu, kas nodrošina iespēju studēt bez maksas. 2010. gadā sāku studijas Kanzasas universitātes doktorantūrā.

VZ: Asistents – kā tas izpaužas?

JP: Kā students gāju uz lekcijām, tās varēju brīvi izvēlēties ar noteikumu, ka savācu konkrētos kredītpunktus. Papildus tam mācīju studentus, un par to saņēmu nelielu algu. Lielākais ieguvums, protams, ka par mācībām nebija jāmaksā astronomiskie

trīsdesmit tūkstoši dolāru; ja dzīve nebūtu piespēlējusi šo liktenīgo tikšanos, es nekad nenokļūtu ASV universitātē, tas būtu vienkārši *impossible!*

VZ: Vai Amerika tev patika?

JP: Jā, tur ir daudz laba. Universitāte bija salīdzinoši kompakta, apmēram 30000 studentu (citās augstskolās nereti ir ap 70000). Ja runā par trompetes skolu, viena no atšķirībām – Amerika ir milzīga valsts, bet valoda – viena. Eiropā teju katrai valstij ir sava valoda, arī transports, piemēram, vilcienu satiksme, nav tik attīstīts, vienmēr jālido, un tas ļoti apgrūtina informācijas apmaiņu. Amerikā viss notiek kaut kā vienkāršāk.

VZ: Kā ir ar metālpūšaminstrumentu kultūru, kādas ir tās saknes?

JP: Tradīcija tur ir ļoti spēcīga. Daudzskaitlīgie *windband* piesaista ļoti daudzus cilvēkus. Katrai universitātei ir t. s. *marching band*, kas spēlē sporta spēlēs. Tur vajag milzīgu lērumu ar pūšamajiem – padsmīti trompetes un kas tik vēl tur nav. Šie orķestri piesaista muzicēšanai arī tos, kas mūziku nemācās profesionāli. Dažs bieži vien agrāk mazliet mācījies, kaut kāda apjaušana par mūziku un instrumentu viņam ir, nu tad šie orķestri ir iespēja izpausties.

VZ: Instrumentspēli mācās skolā?

JP: Nē, privāti. Teiksim, tu aizej uz savu vidusskolu, orķestra vadītājs saka – spēlēsi trompeti. Un vecāki ved bērnu uz privāttundām. Mūzikas skolu tur nav, mūzikas mācīšanās ir tāda ekskluzīva lieta,...

VZ: ...kas pie mums it kā ļoti attīstīta, tomēr stāvoklis ar metālpūšamajiem ir sarežģīts. Varbūt sakne meklējama mūzikas skolās, kur bērni lielākoties izvēlas spēlēt vijoli, flautu vai klavieres?

JP: Domāju, ka būtisks iemesls ir Latvijas nelielais iedzīvotāju skaits. Amerikā – simtam nesanāk, nekas, tūkstoš džekiem sanāks. Mums nav, no kā izvēlēties. Varbūt daļēji vainojams ir arī tas posms Latvijas vēsturē, kad informācijas apmaiņa bija stipri ierobežota. Par instrumentu izvēli – domāju, ka tas mainās. Viens aspekts, kas ietekmē izvēli, ir personības, kas saistās ar konkrēto instrumentu. Plaukst saksofoni, iespējams, pateicoties Artim Šimanim, vai, piemēram, flautas, tāpēc ka Dita Krenberga spēlēja flautu. Ja priekšā redz konkrētu cilvēku, ir, kam sekot.

VZ: Kolēģi sauc tevi par Latvijas trompetes skolas glābēju. Varbūt nu visi metīsies uz trompeti?

JP: Nu, redzēs, tas ir ilgtermiņa projekts. Jārada interese par instrumentu ne tikai Rīgā, bet arī citur Latvijā. Biju Cēsis un citviet, un patiešām ir puikas, kas labi spēlē, bet viņiem ir arī citas intereses. Un visdrīzāk viņi aizies mācīties to citu, nevis mūziku. Protams, izvēli ietekmē atalgojums. Bet nav jau obligāti jāpaliek Latvijā. Tu vari spēlēt jebkur; ja to darīsi labi, vienalga, spēlēs Latvijā, Krievijā vai Āzijā. Man šķiet, ir svarīgi vienkārši dabūt to cilvēku masu, lai rodas iekšējā konkurence – dzinulis iet vingrināties, nevis uzpīpēt. Un vēl svarīgs faktors ir vide, kurā bērns aug, – ģimenes apstākļi, varbūt aiz sienas kāds spēlēja klavieres, tāpēc patīk klavieres, varbūt vecāki pasūtīja "Mūzikas Sauli"... Neviens jau nepiedzimst ar klavieru vai trompetes ģēnu.

VZ: Tu pieminēji krustceles, kad jāizvēlas starp mūziku un citām profesionālām jomām. Puikām bieži atgādina, ka ar mūziku naidu nenopelnīsi, tomēr ir ļoti zēl, ja apdāvināti cilvēki savu talan-

tu neliek lietā. Un mūzika vispār – ja ar to inficējas, tā, man šķiet, ir neārstējama kaite mūža garumā.

JP: Jā, tad tu sev visu dzīvi pārmet, kā būtu, ja būtu... Viena lieta ir nauda, bet jāteic, ka es jūtos ļoti gandarīts par to, ko daru, – man ir iespējas ceļot, iepazīt citas kultūras. Tie trīsarpus gadi atvēra acis, vismaz mēroga ziņā. Amerika ir liela valsts, tur citi likumi. Latvijā reizēm jūtu, ka skatījums ir šaurāks, bet jāskatās, kas notiek apkārt, kur tu esi tajā kontekstā un kur gribi nonākt, vai gribi ko sasniegt, vai negribi.

Mūsdienu nopietnākā problēma – visi visu grib tepat un tūlīt. Tas, man šķiet, ir cieši saistīts ar tehnoloģijām, jo viss ir pieejams momentā – e-pasts, Facebook, tviteris, izsiņas. Un tas atspoguļojas arī studentu domāšanā – ai, man nesanāk, eju pīppauzē. Bet tā tas

nedarbojas, ir jāiegulda laiks! Protams, jāspēlē ar galvu, ir bezjēdzīgi vingrināties deviņas stundas, ja visu laiku prāto par to, ko darīsi vakarā. Nekas nedzimst uzreiz, bet, ja turpināsi vienkārši darīt, darīt, darīt, rezultāts būs.

VZ: Amerikas laikā tev bija daudz galvu reibinošu panākumu un iespēju, tajā skaitā darba piedāvājums kādā Ķīnas orķestrī.

JP: Jā, bija viens piedāvājums, ko es labprāt būtu gribējis pieņemt un aizbraukt tur uz pārbaudes laiku, tā būtu jauna pieredze un iespēja pamatīgāk iepazīt Ķīnas kultūru. Tajā zemē daudz kas notiek citādi, kaut vai dalījums sezonās – gadā viņiem ir divas vai trīs, viena no tām – vasarā. Bet tobrīd prioritāte bija skolas beigšana, un arī asistentu prakse nav mūžīga – man liekas, oficiāli tā ilgst trīs gadus, man laikam iedeva papildu semestri, jo sāku darbu ziemā.

VZ: Un tu atgriezies, kaut bija iespēja palikt.

JP: Latvijā orķestris saglabāja manu vietu, tāpēc es nekur nerāvos un neko īpaši nemeklēju. Protams, iespējas bija, un es noteikti būtu varējis kaut ko atrast, tomēr... ne jau tā, ka es būtu trompetes glābējs, bet gribēju atgriezties un paskatīties, kas no tā sanāk.

VZ: Un kā izskatās?

JP: Nu, tas prasa gadus, kamēr jaunie izaug līdz akadēmijai. Pat-

JĀNIS PORIETIS

- dzimis rīdzinieks
- mācījies Emīla Dārziņa mūzikas vidusskolā (trompetes spēles pedagogs – Pēteris Kaldre), mācības turpinājis Jāzepa Mediņa Rīgas mūzikas vidusskolā (skolotāji – Ēriks Berzinskis un Maija Lāce), ieguvis bakalaura un maģistra grādu trompetes spēlē JVLMA (skolotājs – Pēteris Kaldre)
- 2004. gadā *Socrates Erasmus* programmas ietvaros mācījies Enshedē (Nīderlande) pie Reijera Doresteina (*Dorresteyjn*, klasiskā trompete) un Jana Veselsa (*Wessels*, džeza trompete)
- 2013. gadā ieguvis mākslas doktora grādu trompetes specialitātē Kanzasas universitātē (ASV), kur mācījās pie Stīva Leisringa (*Leisring*)
- daudzskaitlīgu vietējo un starptautisko konkursu laureāts, dažādu starptautisku projektu un orķestru dalībnieks
- papildinājies pie tādiem pasaulē pazīstamiem trompetistiem kā Gerijs Šuca, Džons Lūiss, Filips Smits, Maikls Sakss, Rejs Rikomīni, Džozefs Alezi, Žonguis Dai, Pasi Pirinens, Stīvs Votermens, Pēters Herbolheimers u. c.
- Profesionālā pūtēju orķestra "Rīga" mūziķis (2003–2004), Valsts kamerorķestra *Sinfonietta Riga* trompešu grupas koncertmeistars (kopš 2006), LNSO trompešu grupas koncertmeistara vietnieks (kopš 2007), bijis Pārdaugavas Mūzikas un mākslas skolas trompetes spēles pedagogs, JVLMA trompetes spēles pieaicinātais docētājs (no 2008) un docents (kopš 2014); bijis Stīvena Leisringa asistents Kanzasas universitātē (2010–2013)
- soloposmos Jāņa trompete skan trijās skaņu ierakstu nama *Naxos* ieskaņotās ciešrīpās
- Jāņa spēlēts solo Mohammeda Ferouza Ceturtās simfonijas atskaņojumā kopā ar Kanzasas universitātes pušaminstrumentu orķestri Nujorkas Kārnegija zālē īpaši izcelts un atzinīgi novērtēts laikraksta *The New York Times* recenzijā
- spēlējis ASV prezidenta Baraka Obamas inaugurācijas ceremonijā Vašingtonā (2013)

laban saskaros ar problēmu, ka students ticis līdz akadēmijai, bet mums jāstrādā pie tā, ar ko vairs nav laika strādāt, tam visam jau sen būtu jābūt sakārtotam. Un tad jau viss atkarīgs galvenokārt no tā, cik daudz darba pats students gatavs ieguldīt. Kontaktstundu ir 10%, pārējais – paša darbs. Protams, es varu palīdzēt ar idejām, bet ir jāmeklē pašam, jo pasniedzējs nebūs blakus mūžīgi. Ja ir iespēja braukt uz meistarklasēm, vajag izmantot to. Var meklēt kaut *youtube*; tajā informācijas daudzumā, protams, ir daudz apšaubāmu materiālu, bet kādam der kas viens, vēl kādam – kas pavisam cits. Sevišķi trompetēm un citiem pušaminstrumentiem – tu nevari bērnam parādīt, lai uzliek rociņu tur un velk lociņu tā, piemēram, kā vijolei, kur spēlēšanas procesu var kaut kā ārēji kontrolēt. Es nesaku, ka vijole tāpēc ir vienkāršāks instruments, nekādā gadījumā! Grūts, bet pasakaini skaists – nu, gandrīz tikpat, cik trompete! (*smejas*)

VZ: Tātad jums, pedagogiem, jābūt ļoti trenētai ausij.

JP: Jā, jo viss atsaucas skaņā. Dzirdi, ka nav labi, ir jāmēģina to labot, jāņem talkā dažādas metodes, vēlams, ne ķirurģiskas.

VZ: Pedagoģisko karjeru sāki jau studiju laikā Latvijā?

JP: Jā, Pārdaugavas Mūzikas un mākslas skolā, turpinot diriģenta Andra Pogas iesākto taku, viņš tur strādāja pirms manis. Pēc tam pastrādāju JVLMA, un tad devos uz Ameriku.

VZ: Liekas, ka ne katrs izcils mūziķis var būt arī izcils pedagogs.

JP: Jā, ir izcili instrumentālisti, kas spēlē kā dievi, bet viņiem nav ne jausmas, kā tas nācis, tas vienkārši sanāk dabiski, organiski, jo instruments jau no paša sākuma pielikts pareizi. Protams, tur ieguldīts darbs, stundas un tamlīdzīgi, bet viņiem nav bijis problēmu, viņi nav meklējuši risinājumus, līdz ar to īsti nevar paskaidrot otram. Nu, un ko tu pateiksi? Var nodemonstrēt priekšā, reizēm tas darbojas, bet, ja ir lielākas problēmas, ar to var nepietikt. Nepieciešams zināšanas par to, kas tajā bērnam notiek, kur tā ķibe, nevis vienkārši – pūt skaļāk!

VZ: Vai tev mācīja arī fizioloģiju?

JP: Atsevišķi – nē. Amerikā man bija trīs pedagoģiskie priekšmeti, izvēlējās trompeti, mežragu un trombonu, bija iespēja ņemt arī tubu. Tas ir interesanti, jo tur, piemēram, ar savu doktorgrādu

uzreiz varu strādāt universitātē profesora statusā, bet bieži vien ir jāmača gan trompete, gan mežrags, gan trombons, gan elementārteorija, piedevām vēl jāvada kvintets, varbūt kāds neliels orķestris, jāspēlē vietējā simfoniskajā orķestrī. Savā ziņā...

VZ: ...kas der visam, neder nekam?

JP: Jā. Bet, protams, viņiem tas ir finansiāls apsvērums, jo mazo universitāšu ir ļoti daudz, un ir labi, ja vispār atrodas pasniedzējs, kurš dara kaut ko tādu. Latvijā citādi – ja tu esi trompetists, tu māci trompeti, nevis solfedžo. Bet, protams, mums šī ir vienīgā (un tieši) mūzikas (!) akadēmija, nevis universitāte ar mūziku kā vienu no n-tajām fakultātēm.

VZ: Kā ir ar metodisko literatūru latviešu valodā?

JP: Būtu ļoti noderīgi kaut ko svaigu latviski izdot! Internetā vienmēr visu meklēju angļiski. Man vispār patīk pats meklēšanas process. Tikko Libekā tikos ar vienu fantastisku trompetistu, no viņa ieguvu daudz jaunu ideju. Ir tik daudz variantu un iespēju – es visu laiku mācos un mācišos. Galu galā tas taču palīdz arī darbā ar studentiem.

VZ: Lai meklētu ko jaunu, jābūt drosmīgam un bieži sevi jāpārvar.

JP: Jā, protams, bet, ja nepamēģināsi, neuzzināsi. Esmu novērojis – ja kaut ko dara no sirds, viss pēkšņi sakārtojas. Karjeras sākumā tu atsaucies piedāvājumiem, un tikai tad, kad esi jau piekritis, tu sāc domāt, vai un kā vari to izdarīt. Ir jāuzdrošinās! Bet, protams, māksla ir arī istajā brīdī pateikt nē. Man ir gadījies, ka jūtu – nē, šito nevajag, tas drīzāk būs negatīvs *PR* man pašam, tad labāk iesaku kādu, kurš to var izdarīt manā vietā, un nav nekādu problēmu.

VZ: Kā atšķiras pedagoģiskā pieeja Latvijā un ASV?

JP: Amerikā cilvēki bieži vien iegūst vēl kādu grādu un nav tik motivēti vienam noteiktam rezultātam. Viņi nospēlē – ļoti labi, bet varbūt pamēģināsim šādi... Nekādas reformas Amerikā nevarēju ieviest, jo biju tikai profesora asistents. Šeit, Latvijā, mudīnu studentus pašus izdarīt secinājumus par savu spēli, tāpēc ir ļoti svarīgi veikt ierakstus. Ierakstu eksāmenus, sūtu viņiem, jo primārais tomēr ir skaņa, un ierakstā tu dzirdi, pie kā jāstrādā – vai reģistru pārejas ir līdzienas, kāda ir intonācija u. tml.

Par to, kas notiek Latvijā. Bija vecā krievu skola, kur rāva aiz ausīm un ko tik nedarija, bet tajā sistēmā izauguši mūsu pasaulē atzītie mākslinieki. Es nesaku, ka jārauj aiz ausīm, bet ir pamatvērtības, absolūti elementāras uzvedības normas, kas jāievēro. Patlaban valdošā demokrātija mēdz būt ļoti slidena – tu it kā vari darīt visu, un brīžiem tas pārvēršas par anarhiju. Amerikā bija tiesas prāva, kur *McDonald's* restorāna klients aplējās ar kafiju, kas, izrādās, bija divus grādus par karstu, applaucējās un pieprasīja milzīgu kompensāciju. Nu... nevajag zāgēt zaru, uz kura pats sēdi; nekad nevar zināt, kā tas ilgtermiņā atspēlēsies.

VZ: Esi mācījies arī Nīderlandē un Somijā.

JP: Jā, Nīderlandē biju trīs mēnešus. Tur ir attīstīta vide, ļoti labi pasniedzēji un tā vajadzīgā masa, kuras iekšienē, pateicoties konkurencei, var notikt attīstība. Informācijas apmaiņa tur bijusi lielāka, ir tradīcijas, līdz ar to augstāks līmenis arī izglītībai reģionos, un ir mazāk problēmu, kad iestājas augstskolā.

Somijā mēnesi mācījies pie Pasi Pirinena, kurš palaikam pasniedza meistarklases mūsu akadēmijā. Tieši Somijā novēroju tendenci, ka tur parādās aizvien vairāk lietuviešu. Viņi spēlē gan filharmoniskajā orķestrī, gan citur. Kad vadīju meistarklases Viļņā, sapratu, ka tur viss notiek! Gan sadzīve kopumā ir lētāka, gan ir daudz visādu orķestru, Viļņā vien – vairāki simfoniskie, kas, protams, palīdz nodrošināt vairāk darbavietu. Un, redz, tāpat daļa aizbrauc.

VZ: Kontrabasa apmācībā izšķir zemes, kurās tradicionāli spēlē ar vācu, un zemes, kurās spēlē ar t. s. franču lociņu. Vai trompetēm arī ir specifiskas atšķirības spēles paņēmienos dažādās valstīs?

JP: Ir, protams, atšķirīgas manieres *vibrato*, artikulācijas lietojumā un vēl dažādās niansēs. Vācijā ļoti bieži spēlē gulošās jeb t. s. vācu trompetes. Te, [Eitīnes] festivāla orķestrī, mans kolēģis, kurš spēlē otro trompeti, vienu dienu saka – nu, vai tu arī negribi nospēlēt “Trubadūru” ar tādu? – Nes tik šurp! Tās parasti izmanto, spēlējot Brāmsu, Mocartu, Verdi u. c. Pirms vairākiem gadiem savai trompešu grupai tādas iegādājās mūsu operas orķestris, un tas ir tiešām patīkams instruments. Uzbūvē mazliet atšķiras no klasiskās trompetes, skanējums ir maigs, mazāk spožs, un labāk salejas kopā ar stīgām. Bet trompete paliek trompete, spēles ziņā tā neko daudz neatšķiras, vienīgi klapītes izskatās kā mežragam.

VZ: *Sinfonietta Rīga* un LNSO tās neizmanto?

JP: Ne *Sinfonietta Rīga*, ne LNSO tādu pagaidām nav. Bet nu trompete jau ir viens no lētākajiem instrumentiem, ja ne pats lētākais. Labi, gulošas ir mazliet dārgākas, bet tā ne tuvu nav obojas, fagota vai vijoles cena (un tie ir profesionāli instrumenti!).

VZ: Tu spēlē visdažādāko virzienu mūziku, arī džezu.

JP: Jā, no pirmsākumiem spēlēju Kārļa Vanaga bigbendā, toreiz vēl *City Jazz Big Band*. Bija forši, bet vienā mirklī jutu, ka nevaru apvienot visu. Arī tur jāiegulda laiks, nu, kaut vai lai iepriekš elementāri apskatītu notis. Tagad tur labprāt uzspēlēju, kad vajag kādu aizvietot. Arī Amerikā spēlēju skolas bigbendā, bet, jāsaka, tomēr labāk jutos, kad priekšā ir notis, kur viss skaidri uzrakstīts. Gribētos gan kaut kad iemācīties, kā improvizēt. Kas zina, varbūt

vecumdienās, kad saprāts atnāks. (*smejas*)

VZ: Un kāda ir senās mūzikas atskaņošanas specifika no trompetista viedokļa?

JP: Tā nav tik izteikta, kā cilvēka balsij. Protams, var spēlēt pikolo vai baroka trompeti, tad gan tas ir cits stāsts; spēles paņēmieni ir atšķirības (trilleri un citas specifiskas lietas), bet – klausies ierakstus un mācies! Protams, to nevar spēlēt tāpat kā romantisko

mūziku, bet klasiski izglītotam trompetistam spēlēt seno mūziku katrā ziņā ir daudz vieglāk, nekā no klasikas pāriet uz džezu.

Amerikas periodā Jānim bija iespēja vērot, kā strādā trompetisti, kas ieraksta skaņu celiņus Holivudas filmām. Ar vienu no viņiem, Džonu Lūisu (*Lewis*), Kanzasas universitātes absolventu, Jānis iepazīties, piedaloties viņa meistarklasē. Kad vasarā viesojies pie radiem Kalifornijā, Jānis ne tikai mācījies pie Lūisa, bet arī nokļuvis Holivudas *Metro-Goldwyn-Mayer* studijā, kur bija izdevība vērot, kā top mūzika filmai *The Other Guys*.

JP: Tas bija super! To pamatā dara kādi astoņi džeki. Izņēmums ir ļoti specifiski žanri, kāds džeza virziens, tad uzaicina, piemēram, Veinu Berdžeronu (*Bergeron*). Bet citādi – viņi atnāk un labākajā gadījumā zina komponistu, kura mūziku spēlēs, tas arī viss. Ja būs Džons Viljamss – būs grūti, bet skaisti. Hanss Cimmers – nu, faktiski nekā nebūs, jo raksta gandrīz tikai stīgām. Tie mūziķi atnāk stundu pusotru pirms ieraksta ar savām piecām trompetēm, surdīnes noklātas – nu, kas tad šodien būs? – O, *Matrix*. (*smejas*)

Stilistika ir raiba, jāprot spēlēt dažādos stilos, dažādās manierēs, tāpēc arī man patīk darīt ļoti dažādas lietas. Ja nu kādreiz kāds piezvana, ka vajag to un to, lai nebūtu tā, ka sāku spēlēt taisnas, kvadrātains notis, ja tas ir *latino*. Darba iespējas trompetistiem ir milzīgas – simfoniskais orķestris, kamerorķestris, operas orķestris, pūtējorķestris, bigbends, senās mūzikas sastāvi, metālpūtēju kvinteti, popmūzika...

VZ: Tad jau varam mudināt visus spēlēt trompeti.

JP: Bet, protams! Un studentu trompetes modelis, salīdzinot ar citiem instrumentiem, ir ļoti lēts.

VZ: Doktora disertācijā izvēlējies trompetei sacerētu latviešu komponistu mūziku, kur izmantotas tautasdziesmu tēmas.

Holivudas *Metro-Goldwyn-Mayer* studijā ar trompetistiem Riku Baptistu, Malkolmu Makneibu un Džonu Lūisu, 2010

Kāpēc šāda izvēle?

JP: Man jau pašā sākumā bija skaidrs, ka doktora darbs varētu būt saistīts ar latviešu mūziku. Saskāros ar to, ka ļoti daudzi darbi tiek rakstīti vienkārši ķeksiša dēļ. Protams, arī kārtējo Haidna koncerta analīzi pieņems, un viss būs kārtībā, bet tas nevienam nebūs vajadzīgs. Nezinu, cik vajadzīgs būs mans darbs, bet vismaz pašam bija interesanti, un darba aizstāvēšanas laikā notika arī Romualda Kalsona opusa pasaules pirmatskaņojums, kas bija īpašs notikums universitātes vēsturē. Aizstāvēšana ir kā atvērta koncertsāmens, lekcija. Tu nolasi darbu un pēc pauzes spēlē to, par ko rakstīji. Protams, ja esi rakstījis par simfoniju, visu vari nespēlēt.

VZ: Tātad otrajā daļā tu spēlēji veselu virkni latviešu mūzikas?

JP: Nē, nē, rakstīju galvenokārt par Maijas Einfeldes “Mazo balādi” un Romualda Kalsona “Savstarpējo dialogu” trompetei un klavierēm, pēc tam tos arī atskaņoju. Nav jau to latviešu komponistu

Latvijas Nacionālajā operā, 2013

trompetes skaņdarbu nemaz tik daudz, turklāt tie mēdz pazust – vienīgais eksemplārs rokrakstā iedots, un tad, nedod dievs, tas cilvēks ir aizgājis...

VZ: Vai Kalsona darbs ir jaunākais tev zināmais opuss, kas latviešu kamerūzikā trompetei sacerēts?

JP: Nē, man šķiet, ka vēl jaunāki tapa pēc Jāņa Puriņa iniciatīvas rīkotajā konkursā, kura uzdevums bija sacerēt mūzikas skolu audzēkņiem domātus darbus par latviešu tautasdziesmas tēmām. Bet tas ir interesants uzstādjums, es arī cilvēkiem Amerikā lūdzu sakomponēt kaut ko tamlīdzīgu, šķita, būs interesanti, kā viņi uzskatās uz latviešu tautasdziesmu. Viens no viņiem cieši saistīts ar džezu, vada bigbendu, viņš, piemēram, varētu izveidot tādu kā feinu balādi. Tagad tikai jābaksta un jāskatās, lai to var pēc tam piedāvāt arī plašākai publikai.

VZ: "Pētera Vaska fonds" taču arī pasūtina kamerūzikas opusus. Varbūt tā ir vēl viena iespēja paplašināt trompetes repertuāru latviešu mūzikā?

JP: Varbūt. Man šķiet, mācību procesam būtu noderīgi, ja kāds uzrakstītu, piemēram, sonāti trompetei. Nezinu, vai tas saistīts ar bailēm no salīdzinājuma ar klasiku darbiem, ka saklausīs līdzīgu melodisku intonāciju (atonālā mūzika, protams, ir oriģināla), bet jāatceras, ka mūzika tomēr ir bizness – ja skaņdarbu vairāk atskaņos, tu kā komponists kļūsi populārāks, iespējams, tev pasūtīnās vairāk darbu, tu saņemsi vairāk naudas, kāds vēl izdomās tavu mūziku ieskaņot, kāds gribēs publicēt... Un tā tas viss veiksmīgi aiziet.

Es jau nesaku, ka trompetei jāraksta popmūzika, bet bieži vien ir tā, ka, ej nu tu iestāsti tam jaunajam – vajag spēlēt mūsdienu mūziku. Atceros, man pašam kādreiz [Pauls] Hindemits likās ārpriests... Tad es paaugos un sapratu – viņš taču ir tāds klasiķis, faktiski kā Mocarss, nekā šausmīga tur nav. Kad esi jaunāks, daudz kas liekas šķibis

un greizs, bet tā ir procesa daļa, tas viss ir vajadzīgs. Arī *Sinfonietta Rīga* bieži spēlēja laikmetīgo mūziku, un es bieži vien nesaprotu, kas tur vispār notiek. Spēlēju savu partiju, bet vienkārši nedzirdu kopumu. Un ne jau tāpēc, ka spēlēju pārāk skaļi (parasti tomēr mēģinu klausīties), bet tembrālā kopskaņa, par kuru man savā trompetista krēslā nav ne jausmas, no malas izklausās pilnīgi citādi. Un ir interesanti!

VZ: Jā, mūsdienu komponistam tas ir izaicinājums – nomanēvrēt uz šaurās robežas, lai ar konceptuālismu nenomāktu muzikālo pusi, jābūt balansam.

JP: Nu, man patīk melodiska mūzika. Pēc "Trubadūra" parasti nav tā, ka cilvēki staigā apkārt dungodami, bet pēc mūzikla gan. Tur ir melodiņi un intonācijas, kas sēž ausīs. "Voceku" tu noskaties, bet pēc tam nedungo "Voceka" tēmas. Turklāt cilvēka uztvere ir pielāgojusies tam 3–5 minūšu radioformātam. Klausoties simfoniju, uzmanība ātri vien aizpeld, bet ar popmūziku ir citādi.

VZ: Ziņkārības jautājums: pētot savu repertuāra sarakstu un ieraugot Jāņa Porieša "Svētku uvertīru" trompetei un klavierēm, nodomāju – o, tu arī komponē! Bet, izrādās, tā ir tikai sakritība. Un tomēr – vai jums ir kāda radniecība?

JP: Nē. Bet arī, kad mācījos skolā, man bieži jautāja, vai mans tētis ir komponists. Neesam personīgi pazīstami, taču esam sarokojušies, un ir gadījušās arī kuriozas situācijas. Pirmoreiz biju Igaunijā vinnējis konkursu, un starptautisko konkursu laureātu Kultūras ministrija apbalvoja īpašā ceremonijā. Toreiz sanāca tā, ka Jānis Porietis pasniedza balvu Jānim Porietim. Vienu citu reizi

Mūzikas akadēmijas dežurante iedeava man ielūgumu. Skatos, nevienu pēc vārda īsti nepazīstu, tikai pianisti, bet... nu, labi. Dienu vēlāk pēc sava ielūguma ierodas īstais Jānis Porietis, un dežurante izbrīnā iesaucas – kā, jūs taču to jau paņēmat. Sēžu kafejnīcā, pēkšņi dzirdu kautrīgu jautājumu – tas ielūgumiņš?! – Jā, jā, lūdzu, protams! (*smejas*)

VZ: Varbūt sarunas noslēgumā tev ir kāds vēlējums?

JP: Dzīvosim pozitīvi! Var visu laiku gausties, bet no tā labāk nekļūst, tikai draņķīgi pašam un citiem. Atgriežoties Latvijā, man reizēm pietrūkst Amerikas vides. Kaut vai elementāri – apkalpošana veikalā. Ja nepatīk darbs, ko dari, nestrādā to. Latvijā cilvēki nejūt sekas savai rīcībai – ja kāds pasūdzēsies par nelaipnu apkalpošanu, neviens tevi neatlaidīs. Amerikā uz visvienkāršāko darbu stāv rindā desmitiem cilvēku; darbs ir darbs, neviens nav labāks vai sliktāks, bet, ja tu to dari, tad, lūdzu, dari, cik labi vari. Cik nav dzirdēts par amerikāņu mākslīgo smaidu un pārspīlēto laipnību, bet, zini... dienas beigās tu jūties labi. Nujā, varbūt man ir vieglāk par to runāt, jo pašam ir darbs un jūms virs galvas, cilvēku likteņi un dzīves apstākļi ir dažādi, bet nevajag koncentrēties uz negatīvo un domāt, ka vilciens noteikti neatnāks – gan jau atnāks. Ja nē, labi – būs plāns B. Pozitīvais taču pievelk pozitīvo. (*smaida*)

Ar Jāni Hamburgā izšķīramies un katrs pa savam dodamies iepazīt pilsētu, kuru, es teiktu, latvietim ir viegli iemīlēt, jo tur tik daudz kā no Rīgas. Tobrīd vēl priekšā izrādes Eitīnes festivālā, septembrī – kamerūzicēšana "Baltās nakts" koncertā, bet vispār klāt rudens un jauna sezona gan Mūzikas akadēmijas pedagoga statusā, gan kolektīvos, kur Jānis muzicē un nu, entuziasma pilns, ir atkal gatavs mesties darbos līdz ausim. 🎷